

Репресивна політика польської влади щодо отця Володимира Стернюка-старшого на початку 1920-х рр.: спроба історичної реконструкції

Розкрито репресивну політику польських органів влади щодо священника Греко-католицької церкви, пароха м. Пустомити Володимира Стернюка на початку 1920-х рр. Визначено причини інтернування священнослужителя у 1919 р. З'ясовано, що українське населення м. Пустомити та навколишніх сіл підтримувало діяльність отця Володимира Стернюка, рішуче засуджувало репресії проти священника. Вказано, що митрополичий ординаріат Греко-католицької церкви, а також митрополит Андрей Шептицький та папський нунцій у Варшаві (майбутній Папа Римський Пій XI) Акілле Ратті прагнули припинити переслідування Володимира Стернюка польською владою. Акцентовано, що незважаючи на протести української громадськості священника було позбавлено парафії у Пустомитах.

Ключові слова: Греко-католицька церква, о. Володимир Стернюк-старший, репресивна політика, польська адміністрація

Після окупації Східної Галичини, 1919 р., уряд Другої Речі Посполитої запровадив в краї надзвичайний стан, який діяв до 1922 р. З метою збільшення кількості польського населення у січні 1920 р. було запроваджено новий політико-адміністративний поділ Східної Галичини на три воєводства – Львівське (28 повітів), Станіславівське (16 повітів) і Тернопільське (17 повітів). Духовенство Греко-католицької церкви (далі – ГКЦ) стало активним учасником національних змагань українців в період існування ЗУНР. Через це, починаючи з липня 1919 р, коли ГКЦ опинилася в новій суспільно-політичній конфігурації, вище духовенство та значна частина нижчого зазнали переслідувань з боку польських органів влади.

Репресивна політика польських властей щодо греко-католицького духовенства упродовж 1919–1925 рр. зазнала своєрідної трансформації – від неприхованих репресій на початковому етапі окупації (1919–1920 рр.) до укладення угоди із Церквою на підставі Конкордату у 1925 р. Різноманітністю визначалися методи і засоби репресивної політики польських урядових структур – від масових інтернувань (примусового затримання й поміщення осіб у певну місцевість, яку їм заборонялося покидати), конфінування (обмеження пересування місцем проживання особи) до примусового провадження адміністративного листування польською мовою, перекладу метрик польською мовою тощо. Крім того, місцева адміністрація проводила приховану політику переведення на латинський обряд духовенства та вірян. Однак найрадикальнішими були арешти священнослужителів.

Своєю чергою, у Греко-католицькому митрополичому ординаріаті у Львові, прагнучи роз'яснити арешти священнослужителів, зауважили, що “Греко-

IV. СУСПІЛЬНО-ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК XVIII–XX СТ.

католицька церква творить міцний бар'єр проти колонізації Східної Галичини, ...намагаються підкопати і знищити вплив Церкви на суспільство і вживають усіх можливих способів” [1, арк. 13].

Так, 22 червня 1919 р. без подання вини до Львівської в'язниці “Бригідки” було запроторено 113 греко-католицьких священників. 10 липня 1919 р. у абсолютно непристосованих умовах (полонених поміщено в товарний потяг) душпастирі були перевезені до табору полонених “На Засянню”, що в Перемишлі [2, арк. 3, арк. 8]. Інша частина священників опинилася в таборі для полонених у Стшалково поблизу Познаня. У таборі в отців відбирали особисті речі (годинники, одяг, взуття). Душпастирі жили в підземних бараках, спали на голій долівці, у приміщенні не було теплої води, ширився плямистий тиф. Серед отців, що перебували в Стшалково¹ був і парох м. Пустомити (з 1900 р.) сорокадев'ятилітній Володимир Стернюк [2, арк. 3, 8].

До слова, проблема становища Греко-католицької церкви в Галичині після проголошення Другої Речі Посполитою неодноразово ставала предметом дослідження українських істориків. Виділимо, зокрема, роботи науковців: Л. Гентош [3] В. Марчука [4; 5] В. Перевезія [6; 7], М. Гайковського [8], І. Пилипіва [9], В. Комара [10], О. Красівського [11], Р. Делятинського [12; 13; 14], Я. Вовка [15] та інші. Відзначаючи репресивну політику польської влади щодо греко-католицького духовенства, зазначені дослідники, переважно не концентрувалися на висвітленні історій конкретних душпастирів. Особа пустомитівського пароха Володимира Стернюка-старшого (батька майбутнього митрополита) у кращому випадку згадувалася в контексті репресивної політики властей щодо духовенства назагал. Водночас, окремі статті, що стосуються Володимира Стернюка-старшого мають відверто публіцистичний характер, поверхнево торкаються хіба що окремих сторінок його біографії [16; 17; 18; 19]. Уважаємо, що вперше нами зроблено спробу, власне, наукового осмислення політики польських органів влади стосовно Володимира Стернюка-старшого на початку 1920-х рр. У цьому, на наш погляд, і полягає наукова новизна статті. Ставимо за мету реконструювати репресивну політику польських урядових структур щодо о. В. Стернюка-старшого у вказаний історичний відрізок.

Актуальності статті, на наш погляд, додають і активні розробки вітчизняних вчених в області просопографії та історичної біографістики, що набувають популярності останніми роками – дисциплін, які за допомогою методів генеалогії, демографії, психології та низки інших спеціальних історичних дисциплін досліджують особу в усій сукупності її індивідуальних якостей та взаємостосунків з оточенням.

Отця В. Стернюка, зокрема, польські власті звинувачували у тому, що він у листопаді 1918 р. сприяв організації українського війська, “підбивав до переслідування польського народу”, виступав з рефератами, “хлопів місцевих визнання руського налаштував проти поляків”. За свідченням польських постерунків по-

¹ У Стшалково перебували, зокрема, Микола Конрад з Тернополя, Василь Дубицький, Михайло Осадца з Бережан, Микола Сіменович зі Стриганців, Іван Галібей (польовий духівник УГА), Антін Твердохліб з Краківця, Андрій Дольницький з Сіверян, Григорій Музичка з Журавно, Антін Сірецький з Ляцького Шляхецького та інші.

ліції о. В. Стернюк у час ЗУНР загітував до українського війська близько 80 осіб віком від 18 до 45 років [20, арк. 6 зв.].

Департамент релігійних визнань Міністерства релігійних віровизнань і публічної просвіти у Варшаві постановив на час інтернування о. В. Стернюка в Стшалково (з 15 травня 1919 р. до 15 січня 1920 р.) призначити о. Михайла Сеніва – греко-католицького пароха в Милошевичах і о. Петра Кордобу – пароха в Містках тимчасовими парохами в Пустомитах разом із філією у сусідньому с. Лісневичі [20, арк. 15, 15 зв., 16].

У лютому 1920 р. за браком доказів о. В. Стернюка звільнили з табору й він повернувся до Пустомитів [20, арк. 1 зв.]. Однак після повернення за отцем було встановлене слідство. Польські постерунки поліції відразу ж почали повідомляти про порушення ним державного законодавства. Так, отцеві Володимиру приписували причетність до ув’язнення римо-католицького священника в Пустомитах о. Вавжинця Чарніка та його батька. Місцеве польське населення, за інформацією органів поліції, вимагало звільнення о. Стернюка з гміни, позаяк із його поверненням різко погіршилися взаємини між поляками та українцями в Пустомитах. Польські спецслужби також звинувачували о. В. Стернюка в тому, що 15 лютого 1920 р. у церкві в Милошевичах він відправив набоженство (молебен) “на повагу і ушанування стану капеланського” під час якого заспівав “українському народові многая літа”, що свідчило, на думку польських спецслужб, про анти-польську політику священника. Врешті повітовий комендант поліції у Львові у лютому 1920 р. запропонував перевести о. В. Стернюка на іншу парафію, а Рада намісництва, більше того, 12 березня 1920 р. висловила намір аж до відповідного рішення поліції конфінувати священника [20, арк. 5 зв.].

Впродовж березня 1920 р. тривало листування між генеральним делегатом уряду у Львові і представниками Міністерства внутрішніх справ у Варшаві, а також між Міністерством віросповідань і публічної просвіти і згаданим вище генеральним делегатом уряду у Львові щодо повторного інтернування о. В. Стернюка. Врешті президія галицького намісництва у Львові розпорядженням від 20 березня 1920 р. направила священникові повідомлення про усунення його з парафії у Пустомитах. Це рішення було затверджене рескриптом Міністерства віросповідань і публічної просвіти у Варшаві від 26 червня 1920 р. Пресвітера зобов’язали впродовж двох тижнів звільнити будинки греко-католицької парафії, які мав зайняти його правонаступник. Отцеві В. Стернюку закидали “підбурення до агітації між місцевим населенням” а також посягання на суспільний порядок і публічну безпеку [20, арк. 127 зв.].

На підтримку о. В. Стернюка виступили численні парафіяни греко-католики не лише з Пустомит, а також із сусідніх сіл Береги, Підсадки, Милошевичі, Містки та інші. Парафіяни Пустомит збирали підписи на підтримку свого пароха. Було уповноважено місцевого дяка донести підписи до митрополичого ординаріату і особисто до митрополита Андрея Шептицького. Невелике віче, яке

IV. СУСПІЛЬНО-ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК XVIII–XX СТ.

відбулося в Пустомитах у липні 1920 р. вирішило направити до Львова делегацію з кількох місцевих жителів. Крім того, парафіяни надіслали лист-протест і до відповідальних працівників Міністерства віросповідань і публічної просвіти у Варшаві. Солідаризуючись з українським священнослужителем, українська громада с. Містки свідомо приходила на богослужіння до сусідніх Пустомит аби своєю присутністю засвідчити повагу до Володимира Стернюка. Парафіяни Пустомит і навколишніх сіл наголошували на неправдивості доносів на пароха, називаючи їх наклепницькими, свідчили про о. В. Стернюка як про “правдивого патрійота і християнина”. Їх не злякали навіть погрози перекинення в село поліцейських зі Львова. На підтримку о. В. Стернюка виступили також представники української інтелігенції Львова, зокрема адвокати, які писали численні “реферати” та клопотання про звільнення священнослужителя.

Суголосно з вірянами митрополичий ординаріат ГКЦ за підписом митрополита А. Шептицького 25 травня 1920 р. на ім'я Президії Намісництва направив лист, у якому гнівно засудив політику польських урядовців супроти Володимира Стернюка. У листі йшлося: “Підвладні органи правительственні на жаль викликають самі своїм поступованням незаконним зворушення умів і не стремлять до мирного пожиття братних народів, їх переслідування перетягненням на обряд римо-католицький, інтернуванням, арештованням, знуцанням над священниками обряду греко-католицького, заняттям духовного Сімінаря і недопусками до виховання молодого духовенства, усуненням з загальних посад і... тим подібними «тиканнями» не причиняють ся цілком до поєднання обох народностей, а противно взбуджують пристрасти незгоди і вражди, чого певно центральне правительство у Варшаві не бажає но противно дає докази, що хотіло би ся щоби оба ті народи жили спільно і мирно яко брати рівні з рівними шануючи кожде переконання. Уже минули часи коли за переконання карали людей муками і смертю. В новіших віках за переконання не карає ніяке законодавство як також не карає таких котрим конкретні противзаконні і каригідні учинки не зістануть судового доказані” [20, арк. 40 зв.]. Автори листа наприкінці підсумували, що о. В. Стернюк залишається й надалі парохом в Пустомитах.

Незважаючи на заяву Греко-католицької влади, 22 вересня 1920 р., на парафії в Пустомитах з'явився делегат староства у Львові в супроводі місцевої державної поліції та відпоручників громади і за відсутності о. В. Стернюка вручив його дружині лист про усунення священника за розпорядженням намісництва від 20 березня 1920 р. У відповідь 24 вересня 1920 р. о. В. Стернюк написав лист-оскарження до делегата уряду у Львові, у якому попросив представити рескрипт Намісництва і Міністерства щодо причин його усунення і правовий документ за яким він зможе боронити свої права [20, арк. 31 зв., 33–34].

Своєю чергою, Львівський митрополичий ординаріат також висловив рішучий протест проти “незаконного поступованя” з о. Стернюком [20, арк. 28]. До президії галицького намісництва за підписом митрополита Шептицького надійшов лист від

28 вересня 1920 р., де зазначалося: “Проти о. Стернюка не ведено ніякого доходження ні то судового ні політичного ні дисциплінарного з виїмком того, що в 1919 р. его інтерновано як сотки других священиків на підставі неправдоподібних замітів для яких карно судового доходження не могли предприняти і для того зівстав звільнений від інтернування. Без канонічного процесу і доказів провини ніхто не може бути усунутий. Тому треба президії намісництва зауділити митрополичому ординаріатові канонічний процес. Поки цього немає то дійсним парохом є о. В. Стернюк”. Завдяки активному втручанню митрополита А. Шептицького, повторне інтернування о. В. Стернюка польськими урядовцями викликало помітний резонанс у Польщі. Зокрема, папський нунцій у Варшаві (майбутній Папа Римський Пій XI – *О. С.*) Акілле Рагті, що за клопотанням А. Шептицького у жовтні 1920 р. вирішував спірні юридичні питання приналежності греко-католицької дієцезальної семінарії у Львові, також зацікавився справою арешту о. В. Стернюка. А. Рагті підтримав митрополита наголосивши, що бракує доказів для звинувачення священика, а митрополит не має права усувати пресвітерів з посади без канонічної причини. Папський нунцій у розмові з делегатом генерального суду у Львові висловив сподівання, що популярного серед парафіян В. Стернюка не усунуть з парафії. Те, що польські органи влади затягували з остаточним рішенням позбавити посади о. В. Стернюка вочевидь було зумовлено втручанням апостольського нунція та жорсткою протидійною позицією Митрополичого ординаріату ГКЦ [20, арк. 56].

Так, представники ординаріату у листах до генерального делегата уряду та до президії намісництва у Львові наголошували, що немає законних підстав позбавляти о. В. Стернюка права користуватися парафіяльними землями й будинками та усувати його від виконання адміністративних обов’язків, оскільки відсутні докази та свідки, які би підтвердили вину душпастиря. При тому вони наголошували, що свідчення світських або духовних осіб римо-католицького обряду з огляду на складні міжнаціональні відносини в краї не можна вважати цілком об’єктивними” [20, арк. 68 зв.].

Також польські урядовці висловлювали занепокоєння, що з о. В. Стернюка беруть приклад парохі сусідніх сіл, які “стають українськими шовіністами і допускають різноманітних висловлювань націоналістичних” і, тим самим, вселяють ненависть між українцями і поляками². Староста львівського повіту у листі від 21 листопада 1922 р. до Воеводського політичного відділу зазначав, що ці звинувачення дають

---

² Критика була спрямована, передусім, на о. М. Сеніва, пароха Милошевичів, що поблизу Пустомит. 19 січня 1921 р. він, як переконували польські постерунки, заборонив Марцінові Бандуровському з Милошевичів, поляку за національністю, працювати на українські свята, зокрема на Йордан: “Я ту не знаю поляків та громада є українська і кождий має ся того тримати”. За словами польських спецслужб, о. М. Сенів погрожував аби “не бавитися польської політики” польським активістам Міхаю Баяковському і Яну Скрабі з Милошевичів, які збирали гроші в жителів навколишніх сіл на проведення перепису населення 1921 р. Отець М. Сенів, як уважали постерунки поліції, застерігав українок не виходити заміж за поляків, бо за його словами, “не буде України”, а також мав причетність до вибиття шиб і крадіжок декорацій Тараса Шевченка у гміні Милошовичі, у березні 1921 р.

IV. СУСПІЛЬНО-ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК XVIII–XX СТ.

підставу для якнайшвидшого арешту о. В. Стернюка. Польські постерунки поліції своєю чергою не гребували образливими характеристиками на адресу о. В. Стернюка, називаючи його “лайдакою і збуєм”, якого повинні поляки або українці повісити за проведення шкідницької роботи [20, арк. 110]. Він “бунтує польських хлопів не йти войска”, чим сприяє дезертирству у Пустомитах, має донощиків, зокрема єврея Зеко Моту, Василя Цимбалу з Ліснівців, Дмитра Вагієра з Підсадок, Стефана Пакоша і колійового працівника Михайла Книша з Пустомит, які, за словами польських спецслужб, проводили більшовицьку агітацію.

Сам о. В. Стернюк так характеризував українсько-польські взаємини в Путомитах станом на початок 1920-х рр.: “Пустомити на дві третини польське село і є осідком... польської боївки. Польські боївки понищили будинки, в яких містилися раніше наші товариства. Розкинули пам’ятник Т. Шевченкові. Побоями, висаджуванням вікон, киданням гранат до хат... і ставленням через суд пригнобили наших людей, але не придавили” [21].

Тим часом, повітова команда державної поліції у Львові в листі до львівського староства від 13 січня 1921 р. наголошувала, що: “Стернюк є зятим українцем, який агітує на різні боки і не вагається навіть з казаннями в церкві, що... Україна буде, бо в Чехословаччині стоїть мільйонна армія українська, яка визволить народ руський з-під ярма польського” [20, арк. 82–83].

Це, як уважали окремі польські урядовці давало підстави для найшвидшого арешту о. В. Стернюка.

Акценти в полеміці польських органів влади та львівської греко-католицької ієрархії щодо справи о. В. Стернюка змінилися після прийняття Радою послів держав Антанти рішення (15 березня 1923 р.) про визнання суверенітету Польщі над всією територією, якою вона фактично володіла, в тому числі над Східною Галичиною та запровадження закону про політичну амністію. Так, генеральний вікарій греко-католицького митрополичого ординаріату Олександр Бачинський 5 квітня 1923 р. зазначав, що навіть якщо, попри відсутність переконливих фактів, припустити, що о. Стернюк виявляв нелояльне ставлення до польської влади, то в нових обставинах він має бути виправданим на підставі закону про політичну амністію.

Вочевидь, після 15 березня 1923 р. (йдеться про Рішення Ради послів держав Антанти щодо східних кордонів Польщі від 15 березня 1923 р. про визнання суверенітету Польщі над всією територією, якою вона фактично володіла, в тому числі і над Східною Галичиною – *О. Є.*). представники греко-католицького митрополичого ординаріату, прагнучи допомогти о. В. Стернюку дещо пом’якшили тональність висловлювань щодо польських органів влади: “Від 15 марта 1923 р. наступила нова ера. Належало би рани задані не ятрити а гоїти, не витворювати ворожих успосіблень проти республіки польської, а радше приєднувати, що можна статися лише любов’ю, виrozumіlostю, справедливоcтю й прощенням хотьби дійсних похибок, а не безустанним переслідуванням, утисненням і ріжними напастями. Хто инакше поступає – не ділає в користь Республіки польської, а

причинюється до її ротрою. Згода буде незгода руйнує. І коли би органи державні з самого початку поводитися людськістю, справедливістю, виrozumілістю, то певно би не було роздору межі обома братними народами, котрі примушені є разом жити і котрих в’яжуть спільні інтереси. Високе воевідство зволить зарядити щоби о. В. Стернюка позіставити в Пустомитах і відступити від виарендовання” [20, арк. 121].

Однак прохання Львівської греко-католицької митрополичої консисторії амнітувати о. В. Стернюка не були враховані. Рішенням Міністерства віросповідань і публічної просвіти у Варшаві від 8 жовтня 1923 р. о. В. Стернюка було позбавлено права використання майна парафії в Пустомитах і священник не міг бути навіть адміністратором парафії [20, арк. 155].

4 грудня 1923 р. о. В. Стернюка було усунуто з посади пароха Пустомит. За свідченням самого о. Володимира його “усунули з пароха бо мнимо допустився підбурень і політичної агітації серед місцевої людності”. Священник не визнавав себе винним у скоєних злочинах супроти ані польської людності, ані польської держави [22, арк. 49]. Львівський Греко-католицький ординаріат 13 грудня 1923 р. висунув різкий протест з приводу звільнення з посади о. В. Стернюка: “Священники засуджуються на голодну смерть, не за каригідні поступки лише для забезпечення публічного порядку. Так як Пилат засудив Ісуса Христа не найшовши в нім ніякої вини або як були засуджені перші християни за недоказані провини лише для удержання порядку. Це явним переслідуванням Греко-католицької церкви і її ісповідників”. Утім, протест залишився без відповіді³.

Уважаємо, що біографія Володимира Стернюка упродовж 1919–1923 рр. була характерною для значної кількості греко-католицького духовенства, що послідовно обстоювали свою громадянську позицію у добу ЗУНР. Польські органи влади намагалися інтернувати, конфінувати, піддати арештам найбільш активну частину духовенства ГКЦ. Урядовці усвідомлювали, що отці, маючи значний авторитет серед вірян, сприяли формуванню національної свідомості українців, стояли на заваді інкорпорації Галичини до складу Другої Речі Посполитої, рішуче опиралися полонізації краю. Факт, що в Пустомитах у міжвоєнний період переважало польське населення лише загострювало проблему. Польська влада дотримувалася думки, що активна громадянська позиція о.В.Стернюка зашкодить гармонійному співжиттю українців та поляків у місті та навколишніх селах. У цих обставинах польській адміністрації було вигідно замінити греко-католицького пароха міста

---

³ Польські спецслужби на підтвердження неблагонадійності греко-католицьких священників збирали інформацію з усіх трьох воеводств про порушників громадського спокою та “ворогів держави польської”. Якщо вірити даним польських постерунків поліції у Станиславівському воеводстві станом на квітень 1924 р. до найбільш зрадикалізованих повітів належали Жидачівський і Рогатинський де жили 9 греко-католицьких отців ворожо налаштованих до Польщі, 9 були “нешкідливі” 9 – “аполітичні” і 15 священнослужителів було віднесено польськими спецслужбами до категорії “уголовці”. Планувалося замінити також на лояльнішого до Польщі пароха с. Жирівка поблизу Пустомит Василя Куриласа.

IV. СУСПІЛЬНО-ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК XVIII–XX СТ.

на лояльнішу та поміркованішу особу. Втім, незважаючи на усунення з посади пароха Пустомит у 1923 р., священнослужитель аж до своєї смерті, у 1930 р., залишався в місті та продовжував священнодіяти переважно в домашніх умовах.

1. Державний архів Тернопільської області. Ф. 231. Оп. 1. Спр 325 (Скарга Львівського греко-католицького ординаріату про переслідування духовними органами влади. Переписка з Міністерством віросповідання і повітовими староствами по цьому питанню).

2. Центральний державний історичний архів України, м. Львів. Ф. 408 (Греко-католицький митрополичий ординаріат м. Львів). Оп. 1. Спр. 47 (Обіжники, розпорядження, протести, скарги, списки арештованих та ін. документи про переслідування греко-католицької церкви польською владою 1919–1938 рр.).

3. Гентош Л. Митрополит Шептицький: 1923–1939. Випробування ідеалів. Львів: ВНТЛ-Класика, 2015. 596 с.

4. Марчук В. Українська Греко-Католицька Церква: іст. нарис. Івано-Франківськ: Плай, 2001. 164 с.

5. Марчук В., Пилипів І. Українська греко-католицька церква й українська держава // Українознавчі студії. 2000. № 2. С. 205–223.

6. Перевезій В. Греко-католицька церква в умовах українсько-польської конфронтації 20–30-х рр. XX ст. Київ, 1998. 46 с.

7. Перевезій В. Служіння Богу і народу: Українська греко-католицька церква в суспільному житті України XX ст. Київ: Світогляд, 2004. 204 с.

8. Гайковський М. УГКЦ в часи митрополитування Андрея Шептицького // Київська Церква. 2001. № 2–3. С. 32–48.

9. Пилипів І. В. Греко-католицька церква в суспільно-політичному житті Східної Галичини (1918–1939 рр.): монографія. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2011. 440 с.

10. Комар В. Л Концепція прометеїзму в політиці Польщі (1921–1939 рр.). Івано-Франківськ: Місто НВ, 2011. 360 с.

11. Красівський О., Пилипів І. Митрополит Андрей Шептицький і польська держава (1918–1923 рр.) // Українсько-польські відносини в Галичині у XX ст.: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (21–22 листопада 1996 р.). Івано-Франківськ: Плай, 1997. С. 152–155.

12. Делятинський Р. І. Становище та діяльність духовенства Станіславської єпархії УГКЦ в 1919–1920 рр. // Вісник Прикарпатського університету. Історія. Івано-Франківськ, 2003. Вип. VII. С. 69–77.

13. Делятинський Р. Регулювання правового статусу греко-католицької Церкви в контексті подій радянсько-польської війни у 1920–1921 рр. (на прикладі Станіславської єпархії) // Україна соборна: зб. наук. ст. / редкол.: О. П. Реєнт (відп. ред.) та ін. Київ: Ін-т історії України НАН України, 2005. Вип. 2. Ч. 2: Соціокультурні, етноконфесійні та демографічні проблеми формування української нації. С. 309–320.

14. Делятинський Р. І. Діяльність духовенства Станіславської єпархії УГКЦ в умовах утвердження польського окупаційного режиму(1920–1923рр.). URL : <http://thule.primordial.org.ua/mesogaia/delyat03.htm>.

15. Вовк Я. Політика Польської держави стосовно християнських конфесій (1918–1926 рр.): дис. канд. істор. наук: 07.00.02. Київ, 2006. 230 с.

16. Володимир Стернюк. Нар. 1870 р. Пом. 1930 р. URL: <https://uk.rodovid.org/wk/%D0%97%D0%B0%D0%BF%D0%B8%D1%81:662994>.

17. Володимир Стернюк: “Я робив те, що міг. І більше на ніщо не дивився” / упоряд. Піх Р. Львів: КнигоВир, 2018. 152 с.

18. Овсяник Ю. Володимир Стернюк: “Бог не вимагає більше”. URL: <https://zbruc.eu/node/71270>.

19. “Мені не потрібні отці, я не маю храмів. Мені потрібні мученики!”. До 110-ліття від дня народження Володимира Стернюка. URL: <http://xic.com.ua/z-zhyttja/11-intervju/432-2017-02-11-15-50-40>.

20. Державний архів Львівської області (далі – ДАЛО). Ф. 1. Оп. 14. Спр. 1030 (Справа про заборону священику Стернюку обіймати посаду на греко-католицькій парафії в Пустомитах Львівського повіту у зв’язку з підозрою в антипольській діяльності). 165 арк.

21. Історія міста. Пустомитівська міська рада. Офіційний сайт. URL: <http://pustomyty-miskarada.gov.ua/misto-pustomyty/istoriya-mista>.

22. ДАЛО. Ф. 1. Оп. 14. Спр. 1394 (Справа про заміну при задіянні митрополита А. Шептицького папського нунція приходів гр. кат. священикам Куриласу с. Жиравка і Стернюку с. Пустомити у зв’язку з відмовою воєводського управління в утвердженні їх на посадах 1923–1925). 49 арк.

SUMMARY

Oleh Yehreshiy

The repressive policy of the Polish authorities regarding priest Volodymyr Sterniuk in the early 1920’s: an attempt of historical reconstruction

The problem of the attitude of the Polish authorities to the Greek-Catholic Church during the 1920s–1930s became the subject of the study of Ukrainian historians many times is pointed out. Many authors focused on the repressive policy of the Polish authorities regarding Ukrainians in Galicia during 1919–1921.

Separate research relating to Volodymyr Sterniuk have a journalistic character, touching on his biography as a priest. The scientific novelty is in attempting a scientific analysis of the policy of the Polish authorities regarding Volodymyr Sterniuk in the early 1920s. The purpose of the research is to reconstruct the repressive policy of Polish government structures with respect to priest Volodymyr Sterniuk Sr. during the 1920s.

It is noted that the Polish authorities often arrested the priests. Many priests found themselves in prison “Bridgits” in Lviv. Subsequently Volodymyr Sterniuk was in the prison camp “Sthalkovo”. The priest returned to Pustomyty in February 1920. The Polish police started to pursue the priest immediately.

Volodymyr Sterniuk was accused of anti-Polish activity and an attack on public order and public security. The Polish authorities tried to move the priest from Pustomyty to another parish. Subsequently, the Polish administration sought to arrest Volodymyr Sterniuk for the second time.

It is noted, that the parishioners of the city of Pustomyty and the surrounding villages: Beregy, Pidsadky, Mylosevychi, Mistky were supported by priest Volodymyr Sterniuk. Ukrainian population sent a letter to the Ministry of Religions and Public Education in Warsaw, demanding not to repress the priest. Metropolitan Andrei Sheptytsky and the papal nuncio Akille Ratti condemned the repressions against the Greek Catholic priest.

The biography of Volodymyr Sterniuk during 1919–1923 was typical for large number of Greek Catholic clergy, who defended their civic position in the ZUNR era. The Polish authorities tried to arrest the most active part of the parishioners of the Greek-Catholic Church. Government officials realized that the priests, having a significant authority among the parishioners, contributed to the formation of the national consciousness of Ukrainians, were in the obstacle of the incorporation of Galicia into Poland and strongly opposed the polonization of the region.

Keywords: the Greek-Catholic Church, priest Volodymyr Sterniuk, the repressive policy, the Polish authorities